

УДК 614.2:362.121(477+100)

Міжнародна співпраця з Всесвітньою організацією сімейних лікарів WONCA. Партія жінок у сімейній медицині – WONCA Working Party on Women and Family Medicine (WWPWFM)

В.І. Ткаченко

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ

Всесвітня організація сімейних лікарів WONCA заснована у 1972 р., має низку робочих груп (партій) з різних напрямків, серед яких Партія жінок в сімейній медицині, рух молодих сімейних лікарів та спеціальні групи за певними клінічними інтересами. Робочі групи (партії) займаються наробкою установчих та рекомендаційних документів з певних напрямків загальної практики-сімейної медицини.

Мета роботи: висвітлити результати міжнародної співпраці з Всесвітньою організацією сімейних лікарів WONCA та діяльність у Робочій групі жінок в сімейній медицині – WONCA Working Party on Women and Family Medicine (WWPWFM).

Матеріали та методи. Проведено аналіз установчих та рекомендаційних документів, власні діяльність, спостереження та участь у програмах, проектах та засіданнях WONCA та її робочих груп.

Результати. У статті представлені результати міжнародної діяльності в якості лідера Європейського регіону Партії жінок у сімейній медицині WWPWFМ (лідер – проф. Ткаченко В.І., Україна). Показана співпраця з правлінням WONCA Europe, участь у засіданнях членів правління, участь у заходах, організації та проведенні конференції WONCA Europe 2019 в якості спікера, модератора воркшопів та голови деяких сесій, рецензента тез конференцій. Проведено два воркшопи, здійснено дві усні та три постерні доповіді у 2019 р. Висвітлено зміст основних ключових лекцій конференції (2019). Наведені результати та напрямки співпраці з робочими групами WONCA з питань сільської сімейної медицини EURIPA, насильства, молодіжного руху Васко да Гама, участь у проектах мережі з наукових досліджень у галузі загальної практики EGPRN та Європейської академії викладачів сімейної медицини EURACT.

Заключення. Результати міжнародної співпраці з WONCA та діяльність у WWPWFМ дозволили отримати найсучаснішу інформацію щодо досягнень та перспектив розвитку сімейної медицини, гендерних проблем, запровадити заходи з покращання якості підготовки кадрів, проведення наукових досліджень, гендерної рівності, створити партнерські програми та співробітництво із закордонними спеціалістами, зміцнити роль України на світовому рівні.

Ключові слова: первинна медична допомога, міжнародна співпраця, WONCA, Партія жінок в сімейній медицині, Україна, EGPRN, EURACT.

International collaboration with the World Organization of Family Physicians WONCA. Women's Family Medicine Party - WONCA Working Party on Women and Family Medicine (WWPWFM)

V.I. Tkachenko

The World Organization of Family Doctors WONCA founded in 1972, it has a number of working groups (parties) in various fields, including WONCA Working Party on Women and Family Medicine (WWPWFM), the Young Doctors Movement, and special clinical interest groups. Working groups (parties) are involved in the development of constituent and recommendation documents in specific areas of general practice-family medicine.

The objective: is to highlight the results of the international collaboration with WONCA and the activities in WWPWFМ.

Materials and methods. Performed analysis of constituent and recommendation documents, own activities, observations and participation in WONCA programs, projects and its working groups.

Results. The article presents the results of international activities as a leader of the European Region of WWPWFМ (leader – Prof. Tkachenko V.I., Ukraine), collaboration with WONCA Europe Council, participation in Council meetings, participation in events, organization and conduction of WONCA Europe 2019 as a speaker, moderator of workshops and chair of some sessions, reviewer of conferences. Two workshops, 2 oral and 3 poster reports were conducted in 2019. The main keynote lectures of the conference 2019 are covered. The results and directions of cooperation with the WONCA Working Groups on Rural Family Medicine EURIPA, Violence, the Vasco da Gama Movement, participation in EGPRN and EURACT projects are presented.

Conclusions. The results of international cooperation with WONCA and activities in WWPWFМ allowed to receive the most up-to-date information on achievements and prospects of family medicine development, gender issues, take measures to improve the quality of training, research, gender equality and create partnership programs and cooperation with foreign specialists, to strength the role of Ukraine at the global level.

Key words: primary care, WONCA, Ukraine, parties, international collaboration, Working Party on Women and Family Medicine, EGPRN, EURACT.

Международное сотрудничество с Всемирной организацией семейных врачей WONCA. Партия женщин в семейной медицине – WONCA Working Party on Women and Family Medicine (WWPWFM)

В.И. Ткаченко

Всемирная организация семейных врачей WONCA, основанная в 1972 г., имеет ряд рабочих групп (партий) по различным направлениям, среди которых Партия женщин в семейной медицине, движение молодых семейных врачей и специальные группы по определенным клиническим интересам. Рабочие группы (партии) занимаются наработкой учредительных и рекомендательных документов по определенным направлениям общей практики-семейной медицины.

Цель работы: осветить результаты международного сотрудничества с Всемирной организацией семейных врачей WONCA и деятельность в Рабочей группе женщин в семейной медицине – WONCA Working Party on Women and Family Medicine (WWPWFM).

Материалы и методы. Проведен анализ учредительных и рекомендательных документов, собственная деятельность, наблюдения и участие в программах, проектах и заседаниях WONCA и ее рабочих групп.

Результаты. В статье представлены результаты международной деятельности в качестве лидера Европейского региона Партии женщин в семейной медицине WWPWFМ (лидер – проф. Ткаченко В.И., Украина). Показано сотрудничество с правлением WONCA Europe, участие в заседаниях членов правления, участие в мероприятиях, организации и проведении конференции WONCA Europe 2019 в качестве спикера, модератора воркшопов и главы некоторых сессий, рецензента тезисов конференций. Проведено два воркшопа, осуществлено два устных и три постерных доклада в 2019 г. Освещено содержание основных ключевых лекций конференции (2019). Приведены результаты и направления сотрудничества с рабочими группами WONCA по вопросам сельской семейной медицины EURIPA, насилия, молодежного движения Васко да Гама, участие в проектах сети по научным исследованиям в области общей практики EGPRN и Европейской академии преподавателей семейной медицины EURACT.

Заключение. Результаты международного сотрудничества с WONCA и деятельность в WWPWFМ позволили получить современную информацию о достижениях и перспективах развития семейной медицины, гендерных проблемах, принять меры по улучшению качества подготовки кадров, проведения научных исследований, гендерного равенства, создать партнерские программы и сотрудничество с зарубежными специалистами, укрепить роль Украины на мировом уровне.

Ключевые слова: первичная медицинская помощь, международное сотрудничество, WONCA, Партия женщин в семейной медицине, Украина, EGPRN, EURACT.

WONCA – Всесвітня організація національних коледжів, академій та академічних асоціацій лікарів загальної практики-сімейних лікарів. Коротка назва – Всесвітня організація сімейних лікарів. Місія WONCA – покращити якість життя народів світу шляхом визначення та популяризації його цінностей, включаючи повагу до загальних прав людини, гендерну справедливість та сприяння високим стандартам допомоги у загальній практиці-сімейній медицині. Всесвітня організація сімейних лікарів (WONCA) заснована у 1972 р., на сьогодні включає 118 організацій-членів із 131 країни, які мають близько 500 000 сімейних лікарів. WONCA взаємодіє зі світовими органами, такими, як Всесвітня організація охорони здоров'я, з якими має офіційні відносини як неурядова організація та бере участь у низці спільних проєктів [1].

Керуючим органом WONCA є Всесвітня рада, яка збирається один раз на два-три роки безпосередньо перед всесвітньою конференцією. До складу Ради входять представники організацій-членів та співробітники WONCA, їх склад оновлюється кожні 2–3 роки [1].

WONCA має сім регіонів, у кожному з яких є своя регіональна рада та проводяться власні регіональні заходи, включаючи конференції. Україна входить до Європейського регіону – WONCA Europe [1].

WONCA має низку робочих груп (партій) з різних напрямків (освіта, наука і дослідження, якість і безпека, сільська практика, психічне здоров'я, eHealth, міжнародна класифікація первинної медичної допомоги ICPM, екологія та навколишнє середовище, етичні питання, проблеми охорони здоров'я національних меншин, жінки та сімейна медицина), рух молодих сімейних лікарів та спеціальні групи за певними клінічними інтересами (догляд

за підлітками та молодими, генетика, гериатрія, паліативна допомога, медицина катастроф, невідкладна медицина, насильство у сім'ї, здоров'я меншин, здоров'я медпрацівників, міграційна медицина, неінфекційні захворювання, четвертинна профілактика та поліпрагмазія тощо). Робочі групи (партії) займаються наробкою установчих та рекомендаційних документів з певних напрямків загальної практики-сімейної медицини [1].

Мета роботи: висвітлити результати міжнародної співпраці з Всесвітньою організацією сімейних лікарів WONCA та діяльність у Робочій групі жінок у сімейній медицині – WONCA Working Party on Women and Family Medicine (WWPWFM).

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Проведено аналіз установчих та рекомендаційних документів, власні спостереження та участь у програмах, проєктах та засіданнях WONCA і її робочих груп.

РЕЗУЛЬТАТИ

Останнє засідання Всесвітньої ради WONCA відбулося перед всесвітньою конференцією у Південній Кореї у 2018 р., під час якого вступив у права свого президентства Доктор Дональд Лі (Гон Конг, Азіатський регіон) та обрано президентом на 2020–2022 рр. Доктора Анну Ставдал (Норвегія, Європейський регіон), про що ми писали раніше [1, 2].

Під час засідання робочої групи жінок у сімейній медицині (WONCA World Party on Women and Family Medicine – WWPWFМ) лідером даної групи в Європейському регіоні було обрано проф. Ткаченко В.І. (Україна).

WWPWFM ставить за мету сприяти посиленню ролі жінок-сімейних лікарів-членів WONCA, висвітлювати особли-

Фото. 1. Участь проф. Ткаченко В.І. у засіданні членів правління WONCA Europe в якості Європейського лідера WWPWFМ

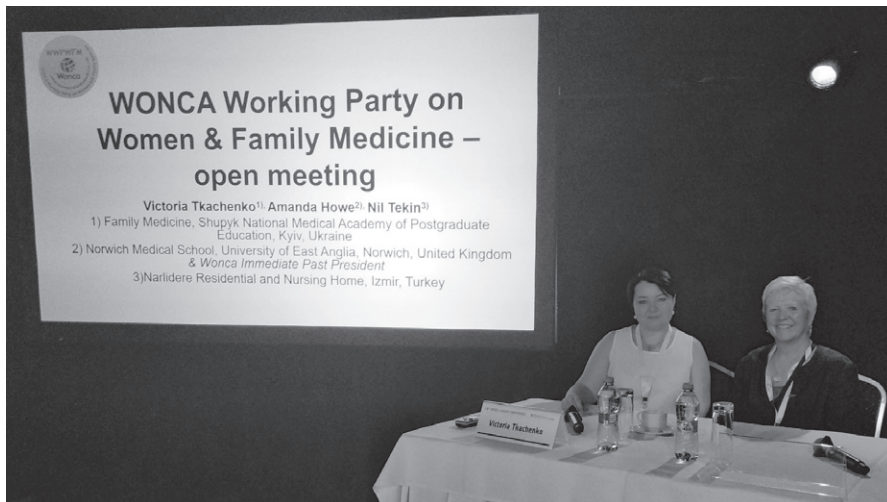

Фото 2. Проведення воркшопу WWPWFM у співстворстві з проф. Amanda Howe

вий внесок жінок у розвиток сімейної медицини та зменшити бар'єри, що стоять перед жінками у кар'єрному рості, тим самим дозволяючи їм досягти повного потенціалу та посилити внесок жінок-сімейних лікарів-лікарів загальної практики в усьому світі у клінічну допомогу, жіноче здоров'я, освіту, дослідження та лідерство у сімейній медицині. WWPWFM існує з 2001 р., а з 2004 р. проводить успішні передконференції та регіональні зустрічі, семінари та заходи на регіональних засіданнях WONCA, робочі зустрічі з питань політики щодо гендерної рівності [3].

У 2006 р. WWPWFM були розроблені Рекомендації щодо гендерної справедливості (HER Statement) та 10 кроків до гендерної справедливості, які прийняті Всесвітньою радою WONCA у Сінгапурі у 2007 р. Також за ініціативою WWPWFM здійснені важливі зміни підзаконних актів та створення Комітету з питань організаційного забезпечення WONCA, що ухвалено Всесвітньою радою WONCA у Канкуні у 2010 р. [3].

Десять кроків до гендерної справедливості WWPWFM [3]:

- 1) прагнути до гендерної справедливості щодо доступу до медичних послуг;
- 2) здійснювати роботу у всіх ініціативах WONCA щодо ліквідації гендерного насильства;
- 3) відстоювати права жінок на репродуктивний вибір та безпечне материнство;
- 4) затвердити право жінки на безпечний секс та сексуальний вибір;
- 5) виступати за активну участь жінок у прийнятті рішень та справедливому розподілі ресурсів (медичні послуги, доходи, освіта, житло тощо);
- 6) інтегрувати гендерні перспективи у медичні навчальні плани та освіту, навчання в місцях проживання, професійний розвиток та догляд за пацієнтами протягом усього життєвого циклу;
- 7) сприяти інтеграції та розумінню здорової сексуальності людини в навчальні плани та медичну освіту, інтернатуру, підвищення кваліфікації та догляд за пацієнтами протягом усього життєвого циклу;
- 8) сприяти та підтримувати дослідження впливу гендерних питань на здоров'я;
- 9) залучати до співпраці людей та групи WONCA, що мають особливий інтерес щодо зазначених вище питань та питань з припинення тютюнопаління, зловживання алкоголем та наркотиками для включення гендерної перспективи;

10) визнати, що розширення прав і можливостей жінок є ключовим фактором боротьби з ВІЛ/СНІДом, конкретні їх дії сприятимуть подоланню цієї світової катастрофи.

Як лідер WWPWFM у Європейському регіоні проф. Ткаченко В.І. (Україна) активно продовжує розвиток та підтримку впровадження цих кроків та місії WWPWFM в Європі та Україні у співпраці зі світовими та європейськими колегами. Так, проф. Ткаченко В.І. взяла активну участь у щорічному міжнародному заході – 24-й Європейській конференції з сімейної медицини WONCA Europe, яка відбулася 26–29 червня 2019 р. у м. Братислава (Словаччина). У роботі конференції взяли участь 1887 осіб (60% жінок та 40% чоловіків). Конференція була присвячена актуальній тематичі «Загальна практика – громадська сторона медицини», оскільки сімейним лікарям доводиться вирішувати питання не лише здоров'я, а й людських та особистих життєвих проблем пацієнтів, більш відкриті та тісні стосунки допомагають сімейним лікарям підвищити якість профілактики та догляду.

Напередодні конференції проф. В. Ткаченко взяла участь у засіданні членів правління Європейської асоціації сімейних лікарів WONCA Europe в якості лідера європейського регіону Партії жінок сімейної медицини Всесвітньої організації сімейних лікарів (WWPWFM), де виступала гарантом гендерної рівності та збереження прав жінок у всіх прийнятих документах та конкурсних питаннях.

У рамках участі WWPWFM у заходах Європейської асоціації сімейних лікарів WONCA Europe під час конференції проф. В. Ткаченко організовано та проведено семінар (воркшоп) разом з паст-президентом Всесвітньої організації сімейних лікарів WONCA World проф. Amanda Howe щодо ролі партії жінок у захисті їх прав та боротьби з дискримінацією у світі, що викликало значний інтерес як серед жінок, так і серед чоловіків. Мета семінару: визначити ключові проблеми жінок-лікарів, які працюють у сімейній медицині Європи, обмінятися досвідом та ідеями щодо посилення ролі жінок у навчанні, дослідженнях, управлінні та лідерстві у сімейній медицині. Під час панельної дискусії після усної доповіді з цього питання обговорювалися під керівництвом модераторів проблеми жінок - сімейних лікарів, плани та напрямки майбутнього розвитку та діяльності WWPWFM, вплив на жінок дискримінації, підходи до зменшення бар'єрів для жінок-сімейних лікарів/лікарів щодо їх діяльності та лідерства у сімейній медицині.

Фото 3. Головування сесії разом з доц. Б. Укрощовою та усна доповідь разом з проф. Д. Курпас

Також викликала непересічний інтерес серед слухачів усна доповідь проф. В. Ткаченко у співтворстві з проф. Д. Курпас (Польща) на актуальну тематику, яку підіймає WWPWFM щодо насилля над жінками в країнах світу, психічного здоров'я жінок, чим саме сімейний лікар може зарадити в таких ситуаціях. Констатовано, що близько 1,2 млн жінок страждає від насильства щороку за даними Управління національної статистики. Дослідження свідчать про те, що жінки, які зазнають жорстокого поводження вдома, мають більшу кількість випадків розладів психічного здоров'я. З іншого боку, жінки, що мають проблеми з психічним здоров'ям, частіше піддаються насильству в сім'ї (30–60% жінок). Також багато успішних жінок зазнають негативного морального впливу (мобінгу), морального насильства чи сексуальних домагань на робочому місці. Насильство призводить до таких психічних розладів, як депресія, тривожність, ПТСР та зловживання наркотиками, а також має значний вплив на психічне здоров'я дітей.

Під час лекції були викладені особливості консультування пацієнток, підходи до визначення наявності насильства в родині та психічних розладів, наведена практична інформація про різноманітні підходи щодо вирішення проблем у наданні первинної медичної допомоги жінкам, які зазнають насильства, при наявності психічних розладів та захворювань, які можуть статися через насильство, розглянуті підходи, як лікар загальної практики може підтримати жінок, керувати ситуацією та запобігти віктимізації.

Крім того, організаційним науковим комітетом конференції проф. Ткаченко В.І. активно задіяна в якості спікера, голови та модератора сесій та воркшопів – головування сесії з кардіоваскулярних та респіраторних розладів, а також рецензування матеріалів конференції та формування програми.

Неабиякий інтерес мала усна доповідь у співтворстві з аспіранткою кафедри сімейної медицини Я. Рімар щодо факторів ризику, поширеності та особливостей перебігу раку щитовидної залози, яка проаналізувала матеріал за 30-річний термін після аварії на ЧАЕС. Переважно це захворювання притаманне жінкам молодого віку, вивченню чого будуть присвячені подальші дослідження.

Жваве обговорення серед учасників конференції відбулося на семінарі (воркшопі), проведеному WWPWFM у співпраці з робочою групою щодо розвитку сільської сімейної медицини EURIPA. Семінар був присвячений обговоренню забезпечення соціальною і медичною допомогою пацієнтів з психічними та нейродегенеративними захворюваннями в різних країнах і порівнянню умов сільської та міської місцевості, де проф. Ткаченко В.І. представила усну доповідь щодо ситуації в Україні.

Ключові лекції програми 24-ї конференції WONCA Europe 2019 були присвячені актуальним питанням сьогодення та людяності у сімейній медицині [4].

Фото 4. Усна доповідь під час проведення воркшопу сумісно з EURIPA

Паст-президент WONCA 2016–2018 рр., член WPPWFM, проф. Аманда Хоу (Велика Британія) присвятила свій виступ «Спільний внесок – як розуміння власної людяності допомагає нам розширювати можливості інших» питанню людяності та емпатії сімейних лікарів. Вона зазначила, що сімейні лікарі підкреслюють необхідність спілкування з людьми, а не хворобами, як основу для ефективного консультування, освіти, діагностики та постійної допомоги. Така емпатична взаємодія має величезну потенційну здатність допомагати людям у поєднанні з іншими терапевтичними засобами, результати цього – розширення можливостей і зцілення пацієнтів. Але є і певні виклики та витрати. Емоційне залучення – це тяжкий внесок лікаря, іноді може підірвати нашу мотивацію, залишаючи нас виснаженими, підвищує ризик професійного вигорання. Визнання власних емоційних потреб та забезпечення їх задоволення у навантаженому професійному житті важливо само собою. У доповіді обговорювалися докази та досвід для роздумів про те, як знайти баланс між емпатією, ефективним консультуванням та власним психічним здоров'ям лікарів.

Проф. Річард Хоббс (Велика Британія) зробив дуже актуальну та цікаву доповідь «Чи важливі дослідження у первинній медичній допомозі?» Він відзначив, що у багатьох країнах з розвиненими системами охорони здоров'я є більш прикладне спрямування клінічних досліджень у ПМД, що доповнює фундаментальні наукові дослідження та відкриття. Потенційно, прикладні дослідження можуть підкреслити важливість проведення додаткових досліджень у ПМД, які відповідають на питання ефективності реорганізації первинної медичної допомоги, особливо для пацієнтів із хронічними захворюваннями. Це зумовлює необхідність більшого залучення первинної медичної допомоги до проведення клінічних досліджень, а особливо клінічних випробувань та високоякісних епідеміологічних досліджень. Однак первинна медична допомога є прикладом «складного дослідницького середовища», оскільки включає безліч дисциплінарних проблем на недиференційованих стадіях з обмеженими можливостями діагностики та низьким дослідницьким досвідом персоналу. Представлені заходи, а саме як академічні установи з первинної медичної допомоги можуть допомогти забезпечити більший науково-дослідний потенціал у складному середовищі загальної практики і покращити якість наукових досліджень у сімейній медицині.

Доц. Богуміль Сейферт (Чехія) представив ключову лекцію на тему «Збалансований підхід до пацієнтів з функціональними соматичними розладами». Функціональні соматичні розлади, такі, як хронічний біль невідомого походження, синдром хронічної втоми або синдром роздратованого кишечника є загальними явищами і становлять основний тягар для систем охорони здоров'я. Діагностичні та терапевтичні підходи до цих симптомів відрізняються між країнами у межах медичних спеціальностей та між окремими лікарями. Існує кілька теоретичних концепцій, які можуть допомогти практикуючим лікарям зрозуміти питання функціональних проблем. За однією концепцією функціональний розлад сприймається лише як соматичне вираження почуття особистої психосоціальної нерівноваженості, а за іншою – це захворювання, органічну причину якого ми ще не змогли пояснити. Однак багато цікавих концепцій ще розвиваються. Проблема пацієнта з функціональним розладом зазвичай є довгочасною, тяжкою, хоча не загрожує життю, але супроводжується чергуванням криз і періодів без труднощів. Майкл Балінт якось сказав, що пацієнт, який приходиться до лікаря, вважає, що йому дали квиток до мудрої людини, яка допоможе йому розшифрувати проблеми, навіть ті, що він не зміг назвати. Це особливо підходить до пацієнтів із широким спектром психосоматичних та функціональних порушень. Але такі пацієнти часто можуть бути розчаровані відсутністю лікування.

Лікарів навчають виключати серйозні діагнози й уникати складних методів діагностики, якщо вони передбачають функціональну проблему. Вони повинні зберігати довіру своїх пацієнтів протягом усієї хвороби, яка може бути затяжною та мати невизначену терапевтичну тактику. В основі ефективного ведення таких пацієнтів лежать ефективні взаємодії лікар–пацієнт і низка моделей консультування зі збору інформації, побудови взаємозв'язку, пояснення та планування тактики. При лікуванні функціональних соматичних розладів лікар повинен врівноважувати втручання, орієнтовані на лікаря та пацієнта, та опановувати людську сторону медицини.

Доц. Барбара Укропцова (Словаччина) висвітила проблемну й цікаву ключову тематику «Чи можемо ми підвищити фізичну активність у повсякденному житті пацієнтів?» Неінфекційні хронічні захворювання, включаючи серцево-судинні, метаболічні, нейродегенеративні захворювання та рак, є головними причинами захворюваності та спричиняють 65% смертності в усьому світі. Низькі фізичні навантаження, гіподинамія та надмірне споживання калорій, які характеризують сучасний спосіб життя людей у всьому світі істотно сприяють «небезпеці фізичної бездіяльності» і є ключовими факторами ризику, які можуть бути модифіковані як на індивідуальному, так і на популяційному рівнях. Численні перспективні та інноваційні дослідження засвідчили, що регулярні заняття спортом у достатній кількості мають однозначний потенціал для запобігання, уповільнення та навіть зворотного прогресування хронічних захворювань на доклінічних та ранніх клінічних стадіях, а також покращання якості життя пацієнтів на запущених стадіях захворювання.

Барбара Укропцова представила цікаві результати власних досліджень щодо поліпшення рухових та когнітивних функцій, м'язової сили та фізичної підготовленості, а також метаболізму у популяціях пацієнтів з різними хронічними, метаболічними та нейродегенеративними (деменція) захворюваннями. Нещодавно створений центр фізичної активності у Словаччині показав можливість тривалих контрольованих вправ, які у поєднанні з освітою, регулярним зворотним зв'язком і тривалим спостереженням забезпечують функціонуючу модель модифікації способу життя. Однак найбільш складним завданням на сьогодні є перенесення отриманих результатів із складних досліджень до щоденного життя в клінічну практику. Досвід існуючих програм надає певні докази того, що порівняно прості алгоритми консультування та моніторингу фізичних навантажень, які можна було б реалізувати під час догляду за пацієнтами, мають потенціал для ефективного збільшення фізичних навантажень, зменшення впливу на хронічні захворювання та/або досягнення кращого контролю захворювань і якості життя. Підтримка співпраці між лікарями загальної практики та спеціалістами з фізичних вправ, харчування та способу життя створить нішу, що дозволить ефективно змінювати спосіб життя.

Радослав Герда (Словаччина), громадський активіст, зосередив увагу слухачів на тематичі «Пацієнт – це перш за все людина». У Словаччині, як і у всіх країнах, бракує сімейних лікарів. Якби лікарі загальної практики виходили на пенсію у віці 65 років, то країна втратила б половину з них протягом

7 років. Пацієнти набагато більше усвідомлюють важливість та незамінність сімейних лікарів. Система охорони здоров'я Словаччини перебуває у перехідному періоді – впроваджується електронна система охорони, нові рекомендації щодо профілактики, діагностики та лікування, підвищується значення ефективності охорони здоров'я та безпеки пацієнтів. У той самий час зростає потреба в розумінні життя пацієнта та його поточної ситуації. У цьому унікальна і незамінна роль лікарів загальної практики. Вони є союзниками та захисниками пацієнтів. Як представник пацієнтів, спікер відзначив важливість ефективного спілкування та співпраці лікаря з пацієнтом у душі підтримки, а не звинувачення, розуміння потреб та вразливості. Пацієнти – це насамперед люди. Конференція WONCA 2019 – унікальне місце для обміну цінним досвідом та знаннями між пацієнтами та лікарями з максимальним благом для всіх нас.

Доктор Ана Нунес Барата (Португалія) як представник молодих сімейних лікарів виступила з доповіддю «Співчуття, повага та співпереживання: суть сімейної медицини. Що відрізняє сімейну медицину від інших спеціальностей?» Сімейна медицина орієнтована на людину та контекст, який оточує кожного індивіда. Будучи першою точкою контакту із системою охорони здоров'я, сімейний лікар здійснює цілісний підхід і комплексно вирішує проблему пацієнта, при цьому благополуччя та турбота про людину відіграють життєво важливу роль. Спілкування та співчуття, повага та емпатія – наріжний камінь для роботи сімейного лікаря. Ці погляди роблять клінічну практику орієнтованою на пацієнта і є найважливішими методами терапії в сімейній медицині, що підтримують важливість солідарності в охороні здоров'я.

Програма конференції також розглядала актуальні питання консультування та ведення пацієнтів з найбільш поширеними проблемами в загально-лікарській практиці. Відзначено, що в останні роки активно відбувається комп'ютеризація та впроваджуються цифрові технології, робота сімейних лікарів стала більше пов'язана з екранами комп'ютерів, а не з пацієнтами. За цих обставин, хоча ми прагнемо забезпечити найкращу якість та безпечний догляд, можливі помилки та несприятливі наслідки, але сімейні лікарі – це також лише люди. Як ми можемо переконатися, що цифрові впровадження є позитивними для тих, хто насправді має значення: пацієнтів? У наш час інтенсивних наукових досліджень та технологічних змін людська сторона медицини набуває все більшого значення як для пацієнтів, так і для лікарів.

На сесії портерних доповідей серед представлених трьох постерних презентацій проф. Ткаченко В.І. у співавторстві з аспірантами Я. Максимець та О. Алексеиченко дві визнано найкращими.

Також здійснена участь у передконференції та засіданні членів правління Міжнародного молодіжного руху сімейних лікарів Васко да Гама в якості уповноваженої особи Національного представника України від молодих сімейних лікарів Я. Максимець.

У рамках співпраці з Асоціацією сімейних лікарів Словаччини, проф. Ткаченко В.І. взято участь у програмі з обміну досвідом сімейних лікарів та відвідано дві амбулаторії сімейної медицини у м. Братислава, одна з яких обслуговує лише дітей (до 18, а деколи до 26 років), а інша – лише дорослих.

Наприкінці 24-ї європейської конференції WONCA розроблено резолюцію, якою визнано, що сімейні лікарі повинні працювати над людськими та особистими відносинами з пацієнтами. Сприяння відкритим стосункам та виділення більше часу для спілкування з пацієнтами допомагає сімейним лікарям підвищити якість профілактики та допомоги. Адже всі ми пам'ятатимемо слова Гіпократата: «Важливіше знати, у якої людини є хвороба, ніж знати, яку хворобу має людина». Немає комп'ютерного алгоритму, який би міг це досягти.

Для вироблення таких важливих елементів, як більш якісне спілкування пацієнт–лікар необхідно:

- налагодити тісну співпрацю з урядами, політичними діячами та неурядовими організаціями щодо сприяння кращому розумінню основних послуг сімейних лікарів та їх центральної ролі в первинній медичній допомозі, а також збільшення кадрових ресурсів, де це необхідно;
- співпрацювати з навчальними закладами і нинішніми й майбутніми студентами-медиками та інтернами щодо покращання навиків консультування;
- продовжувати піклуватися про пацієнтів та втішати їх за допомогою адаптації лікування та уникнення зайвої діагностики і надмірного лікування, а також недостатньої діагностики та недостатнього лікування;
- розробити план дій та співпрацювати з усіма зацікавленими сторонами для поліпшення умов роботи працівників первинної медичної допомоги для забезпечення їхнього соціального та психічного благополуччя.

Участь у заходах WONCA стала підґрунтям для продовження співпраці з Українською асоціацією сімейних лікарів, Європейською академією викладачів сімейної медицини EURACT щодо адаптації європейського підручника з сімейної медицини українською мовою та впровадження заходів з покращання якості підготовки сімейних лікарів і навчальних програм. Триває співпраця з Європейською мережею з досліджень у загальній практиці EGPRN щодо участі у проведенні міжнародних наукових досліджень та тренінгах з покращання якості підготовки аспірантів з фаху «Загальна практика-сімейна медицина».

ВИСНОВКИ

Результати міжнародної співпраці з Всесвітньою організацією сімейних лікарів WONCA та діяльність у Робочій групі жінок в сімейній медицині – WONCA Working Party on Women and Family Medicine (WWPWFM) дозволили отримати найсучаснішу інформацію щодо досягнень та перспектив розвитку сімейної медицини, гендерних проблем, запровадити заходи з покращання якості підготовки кадрів, проведення наукових досліджень, гендерної рівності і створити партнерські програми та співробітництво із закордонними спеціалістами, зміцнити роль України на світовому рівні.

Сведения об авторе

Ткаченко Виктория Ивановна – Кафедра семейной медицины Национальной медицинской академии последипломного образования имени П.Л. Шупика, 04112, г. Киев, ул. Дорогожицкая, 9. E-mail: witk@ukr.net
Лідер європейського регіону WONCA Working Party on Women and Family Medicine
<https://orcid.org/0000-0002-0789-5340>

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://www.globalfamilydoctor.com/AboutWonca/brief.aspx>
2. Ткаченко В.І. Первичная медицинская помощь в будущем – профессиональное совершенствование (по результатам 22-й Всемирной конференции Wonca World, Сеул, Южная Корея, 17–21.10.2018) // Семейна медицина. – 2018. – № 6. – С. 18–23.
3. <https://www.globalfamilydoctor.com/groups/WorkingParties/WomenandFamilyMedicine.aspx>
4. <http://www.woncaeurope2019.org/>

Статья поступила в редакцию 07.10.2019